

Notitie Fonds Podiumkunsten

rondetafelgesprek over de arbeidsmarktpositie van mensen werkzaam in de culturele en creatieve sector (dd 25 april 2018)

Het Fonds Podiumkunsten is deelnemer aan het gesprek in Ronde II (11.00 - 12.15 uur) (belangenbehartigers en partijen die invloed kunnen uitoefenen op arbeidsvoorwaarden)

In een ideale podiumkunstenwereld zouden de 'publieksopbrengsten' (uitkoopsommen en/of recettes) voldoende zijn om de directe kosten die samenhangen met het geven van een voorstelling of concert te dekken. Zo zou er zowel voor de 'vrije sector' als voor de gesubsidieerde sector kunnen worden gegarandeerd dat meer sprake is van een 'fatsoenlijk' honorarium en heeft subsidie een zo klein mogelijk 'concurrentievervalsend' effect.

Het Fonds Podiumkunsten stelt zich vanzelfsprekend op het standpunt dat podiumkunstenaren moeten kunnen rekenen op een passend honorarium en constateert ook dat hiervan in lang niet alle gevallen sprake is.

Het Fonds stelt ook vast dat het door een subsidiënt slechts beperkt mogelijk is om hierop actief te 'sturen':

- Rijksoverheid (en dus ook Fonds Podiumkunsten) is verantwoordelijk voor het aanbod (de producenten), decentrale overheden dragen de verantwoordelijkheid voor de presentatieplekken (podia). Ook die podia zijn in de achterliggende periode geconfronteerd met bezuinigingen en de economische crisis. Niet elke gemeente heeft daarop hetzelfde gereageerd; in veel gevallen is er niet of nauwelijks sprake van een geormerkt programmeringsbudget. Dat beperkt die podia in het nemen van financiële risico's ten aanzien van de programmering (en gaat daarmee vaak ook ten koste van de honoraria van de uitvoerenden). De middelen die nu bij het Fonds Podiumkunsten bestemd zijn voor het verkleinen van de programmeringsrisico's zijn (zeer) beperkt, juist ook vanwege de van oudsher geldende taakverdeling tussen centrale en decentrale overheden.
- Het rapport van de SER en de Raad voor Cultuur spreekt uitdrukkelijk niet alleen over de gesubsidieerde sector. Extra rijksgeld om de honoraria van de gesubsidieerde podiumkunstenaren te verbeteren heeft mogelijk een (tijdelijk) positief effect, maar op de langere termijn is het voor het draagvlak van de gesubsidieerde podiumkunsten nadelig als het arbeidsmarkt vraagstuk volledig wordt losgekoppeld van de vraag naar het gesubsidieerde aanbod. Bovendien is de kans groot dat het effect op de honoraria van de uitvoerenden op de vrije markt vrijwel zeker neerwaarts zal zijn. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat in de gesubsidieerde sector niet alleen de bezuinigingen en de economische crisis van invloed zijn geweest, ook het (lang) achterwege blijven van indexatie (van het loongevoelige deel van de subsidie) heeft consequenties.
- Het ontwikkelen van honorariumrichtlijnen is een belangrijke stap. Maar het is zaak dat de (zowel de vrije- als de gesubsidieerde) sector zelf 'eigenaar' is van die richtlijnen. Daarmee wordt in ieder geval geborgd dat die richtlijnen meer zijn dan een indicatie voor de subsidiehoogte. Dat is belangrijk omdat de podiumkunsten grotendeels opereert in een markt die géén overheidsfinanciering of -bemoeienis kent; als de honorariumrichtlijnen 'eigendom' zijn van de subsidiënt is het risico groot dat het de onderhandelingsruimte van de niet gesubsidieerde kunstenaar verzwakt. Het Fonds Podiumkunsten kan wel het gesprek over honorariumrichtlijnen in de sector faciliteren (en doet dat ook, bijvoorbeeld met de middelgrote ensembles en de componisten).
- Het is in de ogen van het Fonds Podiumkunsten de verantwoordelijkheid zelf om afspraken m.b.t. honorering na te leven. Controle daarop door de subsidiënt leidt tot een (onwerkbare en grote) hoeveelheid bureaucratie.

Wel wordt in het kader van de Code Cultural Governance het 'pas toe of leg uit' principe door het Fonds Podiumkunsten gehanteerd en moeten meerjarig gesubsidieerde organisaties in hun jaarverantwoording reflecteren op hun werkgever- of opdrachtgeverschap.

- Het Fonds Podiumkunsten is enthousiast over de ontwikkeling van de Fair Practise Code. Met name omdat dit initiatief is ontstaan in de sector zelf en bewerkstelligt dat alle bij de arbeidsmarktproblematiek betrokken partijen aan het gesprek over oplossingsrichtingen deelnemen. Het geeft daarmee ook invulling aan de oproep van de SER en de Raad voor Cultuur om een sociale dialoog te voeren.
- Behalve een financieel probleem geldt ook dat wet- en regelgeving lang niet altijd aansluit op de werkwijzen in de podiumkunsten. De vraagstukken rondom de arbeidsmarktpositie zij dus ook niet louter oplosbaar door of vanuit OCW.
- Tot slot, de podiumkunstensector beschikt over een ongekennde veerkracht en overlevingsdrift; dat is zeer te waarderen, maar betekent vaak ook dat men bereid is door te gaan tot men er bijna letterlijk bij neervalt. Die neiging laat zich slecht beteugelen.